LUCRAREA LUI I. V. STALIN «PROBLEMELE ECONOMICE ALE SOCIALISMULUI ÎN U.R.S.S.» ŞI SARCINILE LINGVIŞTILOR DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

DE

PROFESOR DIMITRIE MACREA

Munca de introducere a marxismului în lingvistică, care constituie una din sarcinile de seamă trasate lingviştilor de către I. V. Stalin, poate fi întreprinsă cu succes numai prin studierea aprofundată a operelor clasicilor marxism-leninismului şi prin aplicarea în lingvistică a îndrumărilor lor de bază referitoare la ştiinţele sociale.

În afară de opera genială a lui I.V. Stalin «Marxismul şi problemele lingvisticii», consacrată în mod direct problemelor limbii, în lucrările lui Marx, Engels, Lenin şi Stalin se găsesc numeroase indicaţii preţioase asupra concepţiei materialiste despre limbă, pe care lingviştii au datoria să le studieze şi să le folosească, pentru ca cercetările lor să fie rodnice.

Încă în 1913, I. V. Stalin, în lucrarea sa «Marxismul şi problema naţională», a arătat cu claritate locul primordial al limbii în viaţa oricărei naţiuni, după cum rezultă din definiţia atât de completă dată de el naţiunii: «Naţiunea este o comunitate stabilă de oameni, istoriceşte constituită şi care a luat naştere pe baza comunităţii de limbă, de teritoriu, de viaţă economică şi de factură psihică, ce se manifestă în comunitatea culturii» [1].

Această lucrare, ca şi «Problema naţională şi leninismul», scrisă în 1927, arată preocupările permanente ale lui I. V. Stalin, ca om de ştiinţă şi om de stat, referitoare la problemele de limbă, preocupări care s'au concretizat apoi în geniala sa operă «Marxismul şi problemele lingvisticii», apărută în 1950.

Ultima lucrare scrisă de I. V. Stalin, «Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S.», apărută în 1952, deşi este consacrată îndeosebi proble-

[1] I. Stalin, Opere, vol. 2, ed. P.M.R. 1949, p. 312.

BDD-A30809 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:55:57 UTC)

melor economiei socialiste, este un izvor nepreţuit de idei pentru toate ştiinţele sociale, din rândul cărora face parte şi lingvistica. Aceasta se explică prin faptul că I. V. Stalin priveşte problemele ştiinţelor sociale din punctul de vedere unitar al teoriei marxist-leniniste şi de aceea orice generalizare pe care o face asupra unui domeniu de fapte are o legătură firească cu preocupările teoretice ale ştiinţelor înrudite. Fiecare lucrare a lui I.V.Stalin, consacrată unei probleme speciale, a însemnat astfel întotdeauna o îmbogăţire a tezaurului ştiinţei marxist-leninste în general, prin descoperirea de noi legi, în cele mai variate ramuri ale ştiinţei.

Aşa precum economiştii au găsit în « Marxismul şi problemele lingvisticii » precizarea genială a raporturilor dintre bază şi suprastructură, tot astfel şi lingviştii trebuie să folosească pentru disciplina lor bogatele idei cuprinse în « Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S. », îndeosebi cele asupra naturii obiective a legilor economice, asupra funcţionării în timp a acestor legi şi a posibilităţii folosirii lor pentru progresul societăţii. Aceste teze geniale aduc noi precizări în cercetările asupra legilor desvoltării limbii în legătură cu desvoltarea societăţii şi în studiul concret al acestor relaţii în regimul capitalist şi socialist, a căror structură I. V. Stalin a analizat-o în mod aprofundat în cea din urmă lucrare a sa.

În articolul de faţă vom căuta să arătăm felul în care lingviştii din ţara noastră pot folosi în munca lor teoretică şi practică bogatele idei cuprinse în « Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S. ».

Prima teză de mare însemnătate teoretică pentru ştiinţă, pe care I. V. Stalin o desvoltă în această lucrare, este cea privitoare la caracterul obiectiv al legilor care acţionează în natură şi societate şi la posibilitatea folosirii lor de către oameni. Această teză are ca bază recunoaşterea caracterului obiectiv al materiei, a caracterului obiectiv al legilor mişcării materiei, care constituie punctul de plecare al concepţiei materialismului dialectic. « Marxismul, scrie I. V. Stalin, concepe legile ştiinţei — indiferent dacă este vorba de legile ştiinţelor naturii sau de legile economiei politice — ca o oglindire a proceselor obiective care au loc independent de voinţa oamenilor. Oamenii pot să descopere aceste legi, să le cunoască, să le studieze, să ţină seama de ele în acţiunile lor, să le folosească în interesul societăţii, dar ei nu pot să le schimbe sau să le suprime. Cu atât mai mult ei nu pot să formeze sau să creeze noi legi ale ştiinţei » [1].

Subliniind caracterul obiectiv al legilor naturii şi societăţii, I. V. Stalin îndeamnă pe oamenii de ştiinţă să cerceteze aceste legi potrivit naturii specifice a fenomenelor din diferitele domenii ale lumii obiective, ferindu-i astfel de aplicarea mecanică a unei scheme generale la fapte calitativ deosebite.

---

[1] I. Stalin, Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S., Editura pentru literatură politică, 1952, ediţie legată p. 11.

BDD-A30809 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:55:57 UTC)

În domeniul lingvisticii, teza despre caracterul obiectiv al legilor în ştiinţele sociale are o mare importanţă teoretică şi practică, îndeosebi în ceea ce priveşte legile desvoltării şi funcţionării limbii.

Limba este un produs social condiţionat de un factor obiectiv: societatea în desvoltarea activităţii ei îndelungate şi multilaterale. Legile ei de desvoltare oglindesc procese obiective care au loc independent de voinţa oamenilor. De aceea limba nu poate fi studiată şi cunoscută ştiinţific decât în legătură cu istoria societăţii, adică a poporului care a creat-o şi o vorbeşte. Ea nu este creată de indivizi după bunul plac al fanteziei lor, ci este condiţionată de întreaga desvoltare istorică a societăţii.

Legile desvoltării şi funcţionării limbii pot fi cunoscute şi folosite de oameni, dar — la fel ca şi în economie — ele nu pot fi schimbate sau suprimate. Încercările făcute în ţara noastră de reformatori interesaţi, ca latiniştii, Eliade Rădulescu cu italienismul său, Aron Pumnul cu purismul, au eşuat în mod lamentabil fiindcă au nesocotit esenţa obiectivă a naturii limbii şi a legilor ei de desvoltare. În lingvistica marxistă, cercetarea legilor istorice obiective ale desvoltării limbii este una din problemele ei centrale.

Teza stalinistă despre caracterul obiectiv al legilor limbii este o puternică armă împotriva teoriilor neştiinţifice, bazate pe concepţia burgheză a idealismului subiectiv, după care fundamentul a tot ceea ce există nu este materia, natura, ci conştiinţa subiectivă a omului. Astfel, spre exemplu, idealismul subiectiv al lui Karl Vossler şi al şcolii sale concepe limba ca o creaţie individuală şi ca fruct al intuiţiei artistice a omului. Pentru şcoala lui F. de Saussure, desvoltarea limbii are ca substrat principiul analogiei şi al comodităţii, deci procedee raţionaliste şi psihologice, iar nu factori de natură obiectiv-istorică. Semanticismul american, reprezentat de Carnap şi Chase, concepe limba ca un sistem arbitrar de semne, ca o convenţie între oameni, susţinând că ea n'ar exprima deci realitatea obiectivă, pe care oamenii nici nu o pot cunoaşte.

Rupând limba de gândire şi de istorie, concepţiile idealiste ajung în mod firesc la idei absurde, ca cea despre posibilitatea unei limbi universale simplificate, cu caracter artificial şi cosmopolit, sărăcită de conţinutul bogat al limbilor create şi vorbite de popoare. O asemenea limbă n'ar putea fi altceva decât o tehnică fără viaţă, deoarece ea n'ar putea constitui niciodată o formă a culturii naţionale şi un mijloc de desvoltare a vieţii materiale şi spirituale a popoarelor.

Intenţia de a crea o astfel de limbă confirmă pe deplin teza lui I. V. Stalin despre încercările pe care le fac clasele dominante de a influenţa desvoltarea limbii şi de a introduce în ea cuvinte şi expresii care corespund mentalităţii şi intereselor lor de clasă. O limbă universală, fabricată după reţeta lingviştilor idealişti, n'ar fi decât expresia tendinţelor cosmopolite şi de dominaţie a capitalismului monopolist.

BDD-A30809 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:55:57 UTC)

I. V. Stalin a arătat că şi în economia politică s'au formulat asemenea teorii subiectiviste, după care legile economice ar putea fi schimbate în mod arbitrar de către oameni, teorii care nu pot duce însă — arată I. V. Stalin — decât la aventură şi la lichidarea economiei politice ca ştiinţă.

Idealismul în lingvistică prezintă o mare primejdie în domeniul stabilirii naturii limbi şi a legilor ei de desvoltare, care este chiar punctul de plecare al studiilor şi cercetărilor lingvistice. El este cauza esenţială a stagnării actuale a lingvisticii occidentale şi frâna care a oprit până de curând desvoltarea lingvisticii pe baze ştiinţifice în ţara noastră. De aceea adâncirea în spirit marxist, pe baza noii lucrări a lui I. V. Stalin, a studiilor despre natura istorică obiectivă a legilor limbii şi despre caracterul specific al acestor legi, spre deosebire de alte fenomene sociale, constituie o sarcină teoretică de seamă în munca lingviştilor români.

O altă teză stalinistă despre caracterul legilor economice, care se poate aplica şi limbii, potrivit domeniului ei specific, este cea despre limitarea acţiunii acestor legi la o anumită perioadă istorică. « Una dintre particularităţile economiei politice constă în faptul că legile ei, spre deosebire de legile ştiinţelor naturii, nu sunt legi de lungă durată, că aceste legi sau în orice caz majoritatea lor acţionează în decursul unei perioade istorice determinate, după care ele cedează locul unor noi legi. Legile acestea însă nu sunt suprimate, ci îşi pierd puterea datorită unor noi condiţii economice şi părăsesc scena pentru a ceda locul unor legi noi, care nu se creează prin voinţa oamenilor, ci apar pe baza unor noi condiţii economice" [1].

I. V. Stalin arată că în capitalism acţionează legi ca: legea concurenţei şi anarhiei în producţie, legea plusvalorii, legea economică fundamentală a capitalismului contemporan; în socialism acţionează legea economică fundamentală a socialismului, legea desvoltării planice, proporţionale, a economiei naţionale etc.

Aceste legi sunt o reflectare profundă şi fidelă a proceselor obiective şi reale din economia capitalistă şi socialistă.

Limitarea legilor economice la o anumită perioadă corespunzătoare unor anumite condiţii istorice dă lingviştilor o preţioasă îndrumare de a cerceta în mod istoric acţiunea de desvoltare a limbii. Istoria oricărei limbi ne arată de fapt că într'o anumită perioadă a desvoltării ei au funcţionat anumite legi, care, cu timpul, şi-au pierdut puterea de acţiune, înlocuite fiind treptat cu legi noi, purtătoare a elementelor noii calităţi. Un caz foarte cunoscut, în istoria limbii române, de lege care a acţionat până la un moment dat, pierzându-şi apoi puterea, este transformarea lui *l* intervocalic în *r* în cuvintele moştenite din latină (*mola-moară, sale-sare, sole-soare*). Această lege îşi încetase acţiunea

[1] I. Stalin, Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S., Editura. pentru literatură politică, ediţie legată, 1952, p. 15.

BDD-A30809 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:55:57 UTC)

în momentul când am venit în contact cu Slavii, deoarece nu o găsim în niciunul din cuvintele de origine slavă ale limbii române. In schimb, odată cu elementele slave intrate în limba noastră, se produce şi în elementele latine, după model slav, transformarea oricărui *e* iniţial în *ie (iel, ieste, ieu)*, lege care este în plină acţiune şi astăzi.

Limba, fiind un produs istoric, nici nu poate avea legi fixe şi eterne, deoarece funcţiunea ei de bază fiind asigurarea comunicării între oameni şi schimbul de idei în procesul producţiei sociale, ea se desvoltă în funcţie de necesităţile tot mai complexe ale relaţiilor dintre oameni, în funcţie de nevoile lor crescânde de comunicare.

În desvoltarea limbii acţionează deci succesiv diferite legi care nu au o durată egală.

Dar studiul limbii într'o anumită perioadă a desvoltării ei nu trebuie nicidecum să ducă la concluzia eronată a lui N. I. Marr şi a şcolii sale despre evoluţia stadială a limbilor în funcţie de schimbarea diferitelor formaţii social-economice.

În «Marxismul şi problemele lingvisticii», I. V. Stalin a demonstrat în mod clar că limba nu este un produs de clasă, ci o creaţie a întregului popor şi că ea serveşte toate clasele sociale de-a-lungul unui şir de epoci.

Arătând că limba «este produsul unei întregi serii de epoci, în decursul cărora ea capătă formă, se îmbogăţeşte, se desvoltă şi se şlefuieşte»[1], I. V. Stalin a definit cu precizie corelaţia dintre desvoltarea limbii ca mijloc de comunicare şi condiţiile istorice concrete în care ea se desvoltă. Evoluţia dela limbile gentilice la limbile triburilor, apoi dela acestea la acelea ale popoarelor şi la cele naţionale, indică treptele istorice ale desvoltării limbilor, strâns legate de istoria societăţilor care le-au creat şi le vorbesc. Alte legi determină desvoltarea limbilor în formaţia istorică a triburilor, alte legi în epoca capitalistă şi altele în viitorul socialist al omenirii.

Atunci când I. V. Stalin arată că legea economică fundamentală a capitalismului contemporan este «asigurarea profitului capitalist maxim prin exploatarea, ruinarea şi pauperizarea majorităţii populaţiei ţării respective, prin aservirea şi jefuirea sistematică a popoarelor din alte ţări, mai ales din ţările înapoiate, în sfârşit, prin războaie şi prin militarizarea economiei naţionale utilizate pentru asigurarea profiturilor celor mai ridicate»[1], el defineşte toate procesele caracteristice acestui regim, esenţa lui, care se manifestă în toate sectoarele de activitate. În cadrul acestui sistem se poate vedea lipsa condiţiilor desvoltării limbilor, aşa precum tot atât de lămurit îşi poate da oricine seama de perspectivele desvoltării limbilor în socialism, în care acţio-

[1] I. Stalin, Marxismul şi problemele lingvisticii, Editura pentru literatură politică, 1953 p. 8.

[2] I. Stalin, Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S., Editura pentru literatura politică, ediţia legată, 1952, p. 89.

BDD-A30809 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:55:57 UTC)

nează legea economică fundamentală a socialismului: « asigurarea satisfacerii maxime a nevoilor materiale şi culturale mereu crescânde ale întregii societăţi prin creşterea şi perfecţionarea neîntreruptă a producţiei socialiste pe baza tehnicii celei mai înalte »[1].

Cele două orânduiri, cu caracteristicile lor fundamental diferite, oferă un exemplu concret de aplicare a îndrumării staliniste de a studia legile desvoltării limbii în legătură cu desvoltarea societăţii. Analiza profundă a situaţiei limbilor în cele două orânduiri şi a legilor desvoltării lor a fost făcută de I. V. Stalin mai întâi în lucrarea lui clasică « Problema naţională şi leninismul », în care a arătat în mod clar că desvoltarea limbii este guvernată de legi diferite în cele două perioade, adică *până* la victoria socialismului pe scară mondială şi *după* această victorie[2].

Vorbind de regimul capitalist, I. V. Stalin a arătat că în cadrul statelor burgheze nu există limbi egale în drepturi. Statele şi naţiunile burgheze se conduc după dreptul forţei. In capitalism, raporturile dintre limbi corespund relaţiilor de producţie existente în acest regim, adică sistemului de dominaţie colonială, de exploatare, războaie şi aservire naţională. In capitalism există limbi învinse şi învingătoare, limbi ale popoarelor stăpânitoare şi limbi ale popoarelor oprimate, pe care asupritorii au încercat întotdeauna să le înnăbuşe, deoarece prin limbă popoarele îşi afirmă specificul lor cultural şi o folosesc ca armă de luptă pentru apărarea instituţiilor şi a drepturilor lor naţionale.

Capitalismul în faza lui finală, imperialismul, îndreptat împotriva suveranităţii statelor mici, se foloseşte de limbă ca armă pentru dominaţia asupra altor popoare. Un exemplu din lumea imperialistă, în această privinţă, este teoria superiorităţii limbii engleze asupra celorlalte limbi, teorie care caută să arate avantajele ce ar rezulta pentru diferitele popoare dacă acestea ar renunţa la limba lor naţională şi ar vorbi toate englezeşte.

Orânduirea socialistă, în care acţionează legea economică fundamentală: « asigurarea satisfacerii maxime a nevoilor materiale şi culturale mereu crescânde ale întregii societăţi prin creşterea şi perfecţionarea neîntreruptă a producţiei socialiste pe baza tehnicii celei mai înalte », făureşte toate condiţiile pentru înflorirea deplină a naţiunilor socialiste, a culturii şi a limbilor naţionale. Ca o întrupare a acestei concepţii, ca exemplu al soartei limbilor în socialism, este orânduirea socialistă sovietică, în care se aplică politica naţională leninist-stalinistă. Faţă de Rusia ţaristă, în care domnea ura între naţionalităţi, iar limbile neruse erau persecutate sau interzise, în U.R.S.S. se folosesc astăzi numeroase limbi, multe din ele devenind limbi scrise abia sub puterea sovietică.

Astăzi, şi în Republica Populară Română, prin politica Partidului Muncitoresc Român, minorităţile naţionale se bucură de toată libertatea de a folosi

[1] Ibid. p. 92.
[2] I. Stalin, Opere, ed. P.M.R. 1951, vol. 11, p. 366—389.

BDD-A30809 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:55:57 UTC)

limba lor, statul ocrotind deplina desvoltare a fiinţei lor naţionale, prin deschiderea de şcoli numerose de toate gradele, instituţii de artă şi cultură, ziare şi reviste în limbile minorităţilor naţionale.

Această situaţie este cu totul firească în socialism, unde crearea şi desvoltarea culturilor socialiste în conţinut este de neconceput fără desvoltarea limbii, deoarece « limba naţională este o formă a culturii naţionale », scrie I. V. Stalin [1].

★

« Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S. » nu este numai o excepţională călăuză ştiinţifică, ideologică pentru diferite domenii ale ştiinţei, ci şi un model al îmbinării dintre teorie şi practică, dintre ştiinţă şi acţiunea de construire a socialismului.

Marele ecou pe care operele lui I. V. Stalin l-au avut întotdeauna în lumea ştiinţei, ca şi în marile mase, constă, în primul rând, în faptul că ele au răspuns întotdeauna nevoilor arzătoare ale actualităţii, că ele au însemnat un sprijin dat popoarelor în lupta lor pentru pace şi socialism. « Toate operele tovarăşului Stalin — scrie P. Iudin — sunt un model de legătură între teoria şi practica revoluţionară. Lucrarea sa „Marxismul şi problemele lingvisticii", cu tot caracterul specific al obiectului, este legată dela un capăt la altul de problemele cele mai importante ale construirii socialismului, de lupta împotriva reacţiunii imperialiste pentru libera desvoltare a naţiunilor, a limbilor şi culturilor lor naţionale. Această lucrare este dela început până la sfârşit o operă polemică, îndreptată împotriva duşmanilor marxismului, împotriva confuziei ideologice. „Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S." constituie un nou model de felul cum trebuie legate problemele cele mai generale ale teoriei de sarcinile actuale ale Partidului şi de felul cum trebuie dusă lupta împotriva duşmanilor şi denaturatorilor marxismului, sub orice steag s'ar ascunde ei » [2].

Atunci când I. V. Stalin analizează în această lucrare procesul pieirii inevitabile a capitalismului şi arată căile trecerii spre socialism şi spre comunism, el trasează oamenilor de ştiinţă nu numai sarcina studierii teoretice a acestor procese, ci le indică şi locul şi funcţia lor practică în desfăşurarea acestui proces.

Una din tezele fundamentale ale lucrării lui I. V. Stalin « Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S. » este aceea a folosirii legilor obiective în interesul societăţii. De aici rezultă pentru omul de ştiinţă că el poate aduce nepreţuite foloase societăţii pe baza legilor obiective pe care trebuie să le cunoască şi pe care este obligat să se sprijine.

---

[1] I. Stalin, Marxismul şi problemele lingvisticii, Editura pentru literatură politică, 1953, p. 19.

[2] P. Iudin, Lucrarea lui I. V. Stalin «Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S.», baza desvoltării mai departe a ştiinţelor sociale, în « Lupta de clasă », martie-aprilie 1953, p. 119—120.

BDD-A30809 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:55:57 UTC)

În faza trecerii dela capitalism la socialism, ştiinţa nu poate sta pasivă, adică să înregistreze numai realitatea faptelor şi legilor obiective, ci ea trebuie să contribuie, pe baza acestor legi, la consolidarea acestui proces, la construirea noii ordini sociale, la organizarea ei.

Lingvistica are şi ea în acest proces sarcini importante şi de mare răspundere pentru desvoltarea culturii socialiste.

Lingviştii burghezi servesc interesele societăţii burgheze, interesele capitalismului. Ei s'au pus în slujba naţionalismului şi a şovinismului, fiindcă aceste manifestări corespund intereselor burgheziei exploatatoare. Cultivarea limbii, grija pentru desvoltarea ei în folosul marilor mase, este absentă din preocupările lor, deoarece ridicarea culturală a mulţimilor devine un obstacol în calea dominaţiei şi a exploatării. Lingviştii burghezi se izolează în preocupări fără legătură cu interesele vitale ale poporului, în adunări de fapte pe care le interpretează în mod idealist şi neştiinţific. Nu este de mirare deci că poporul nostru a fost lipsit sub regimul burghezo-moşieresc de cele mai indispensabile lucrări pentru studiul şi cultivarea limbii, ca gramatica, un dicţionar ştiinţific şi o ortografie ştiinţifică a limbii române. Clasele conducătoare din trecut nu erau interesate în elaborarea acestor lucrări, ele vor bind cu preferinţă limbi străine şi dispreţuind limba naţională a poporului.

Socialismul, asigurând satisfacerea maximă a nevoilor materiale şi culturale mereu crescânde ale societăţii, se înfăptuieşte în cadrul unui mare avânt cultural al maselor muncitoare. Lichidarea analfabetismului, creşterea masivă a tipăriturilor şi publicaţiilor, desvoltarea învăţământului, ridicarea nivelului ideologic şi politic al maselor, desvoltarea ştiinţelor şi a artelor sunt elemente de bază ale politicii culturale în statele care construiesc socialismul.

Această înflorire a culturii presupune ca o condiţie de bază cunoaşterea aprofundată a limbii, a posibilităţilor ei de exprimare a gândurilor şi sentimentelor. I. V. Stalin a arătat că limba constituie un puternic instrument de luptă şi de desvoltare a societăţii, că ea este o armă preţioasă la îndemâna celui ce ştie s'o folosească în izbânda unei cauze. Importanţa limbii în lupta pentru desvoltarea societăţii face ca lingvistica să cunoască în ţările care merg spre socialism o mare înflorire. Dar prin lingvistică nu se mai înţelege, ca în trecut, o muncă de adunare de date, de arhivă a limbii şi de preocupări îndepărtate de nevoile maselor. Lingvistica stalinistă însemnează nu numai studiul ştiinţific al limbii de pe poziţia materialismului dialectic şi istoric, ci şi ştiinţa despre desvoltarea şi perfecţionarea limbilor, despre înflorirea limbilor naţionale.

Analizând într'un vast studiu consecinţele de ordin teoretic şi practic ce se impun lingvisticii prin apariţia lucrării lui I. V. Stalin «Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S.», savantul sovietic Acad. V. V. Vinogradov arată care sunt sarcinile lingvisticii sovietice în condiţiile trecerii dela socialism

BDD-A30809 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:55:57 UTC)

la comunism [1]. Aceste sarcini sunt specifice desvoltării actuale a culturii socialiste în U.R.S.S., unde desvoltarea oraşelor, înflorirea culturii, lichidarea contradicţiilor dintre sat şi oraş şi dintre munca fizică şi intelectuală cer lingviştilor sovietici o muncă permanentă de studiere şi cultivare a limbilor popoarelor din U.R.S.S. Transformările istorice din perioada construirii socialismului şi din faza trecerii spre comunism se oglindesc cu prisosinţă în vocabularul limbilor popoarelor socialiste din U.R.S.S., în stilul vorbit şi scris, în structura fonetică a limbii, în desvoltarea limbilor comune ale acestor popoare, în restrângerea continuă a formelor dialectale. Una din sarcinile de bază ale lingviştilor sovietici este deci, după Acad. V. V. Vinogradov, studierea aprofundată a legilor acestui proces şi sprijinirea, pe baza lor, a desvoltării şi perfecţionării limbilor popoarelor din U.R.S.S.

Sarcinile lingviştilor români corespund condiţiilor specifice construirii socialismului în ţara noastră. Ele consistă în primul rând în publicarea cât mai urgentă a Gramaticii şi Ortografiei limbii române, în terminarea şi publicarea Dicţionarului limbii române contemporane, în publicarea Atlasului lingvistic, aceste lucrări constituind instrumentele de bază pentru cunoaşterea ştiinţifică şi cultivarea limbii noastre.

Institutele de lingvistică din Bucureşti şi Cluj ale Academiei R.P.R., precum şi colectivul din Iaşi, au început în acest an să studieze, în colaborare, următoarele probleme de bază ale lingvisticii noastre: formarea limbii române, rolul elementului slav în evoluţia ei, fondul ei principal de cuvinte, structura ei gramaticală, structura ei fonetică, dialectele şi graiurile ei populare.

Aceste studii vor putea înlătura desigur deformările idealiste şi naţionalist-şovine care au dominat în studierea acestor probleme în lingvistica noastră din trecut.

În afară de aceste lucrări asupra limbii române, Institutul de lingvistică din Bucureşti a elaborat un Dicţionar ruso-român, cuprinzând 50.000 de cuvinte, care va fi dat la tipar în cursul acestui an, iar Institutul de lingvistică din Cluj, un Dicţionar româno-maghiar, care va fi dat la tipar deasemenea în cursul acestui an.

Dar planurile de lucru ale Institutelor noastre de lingvistică trebuie să mai cuprindă o serie întreagă de probleme de aceeaşi mare importanţă pentru cunoaşterea ştiinţifică a limbii noastre şi care, în trecut, nu au fost nici măcar formulate: procesul de formare a limbii literare şi naţionale pe baza graiului muntean şi modificările survenite în lexic şi structura gramaticală prin trecerea dela limba poporului la limba naţională; raporturile dintre limba populară vorbită şi cea literară în diferite faze ale istoriei noastre culturale şi politice; procesul formării cuvintelor şi al modificării sensului lor în legătură cu desvol-

[1] V. V. Vinogradov, Voprosî iazîkoznaniia v svete truda I. V. Stalina « Ekonomiceskie problemî soţializma v S.S.S.R. i reşenii XIX s'ezda K.P.S.S., în « Voprosî iazîkoznaniia », 1953, nr. 1.

BDD-A30809 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:55:57 UTC)

tarea vieţii noastre istorice; desvoltarea terminologiei tehnice în legătură cu desvoltarea producţiei; desvoltarea terminologiei ştiinţifice şi filosofice în limba noastră; rolul marilor noştri scriitori în desvoltarea limbii literare, legătura dintre desvoltarea limbii şi a literaturii etc.

O sarcină deosebit de importantă care revine lingviştilor români este problema unificării terminologiei noastre ştiinţifice şi, în legătură cu aceasta, problema traducerii adecvate a termenilor tehnici împrumutaţi din alte limbi, îndeosebi din limba rusă.

Marile transformări care au loc astăzi în Patria noastră şi în toate ţările de democraţie populară, crearea unei industrii puternice, transformarea socialistă a agriculturii pe baza mecanizării, înflorirea ştiinţelor şi tehnicii, se fac cu ajutorul marelui popor sovietic. În acest proces de desvoltare, influenţa limbii ruse se manifestă în mod creator prin adoptarea în limba noastră a unui mare număr de cuvinte şi termeni care desemnează noţiunile noi ale societăţii socialiste. Importanţa rolului limbii ruse «ca izvor de îmbogăţire a vocabularului tuturor limbilor naţionale din Uniunea Sovietică şi din ţările de democraţie populară, precum şi legile de formare a fondului internaţional de cuvinte al culturii socialiste, constituie o problemă actuală, legată de desvoltarea limbilor naţiunilor socialiste», scrie revista «Voprosî iazîkoznaniia» în articolul ei program [1].

Cuvinte ca: *colhoz*, *sovhoz*, *stahanovist* şi sensuri cu totul noi date unor cuvinte ca: *partid*, *partinic*, *partinitate*, *critică*, *autocritică* şi altele au astăzi o circulaţie comună în toate limbile popoarelor care construiesc socialismul, ele intrând în fondul internaţional de cuvinte al culturii socialiste.

Problema traducerii exacte a termenilor care denumesc noţiuni ştiinţifice şi politice, pentru care nu există încă, în limba română, cuvinte corespunzătoare, este deosebit de importantă şi actuală.

Un exemplu grăitor în această privinţă îl formează chiar traducerea în limba română a genialei lucrări a lui I. V. Stalin «Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S.», în care o serie de termeni importanţi, ca *narodnost'*, *zaconomernost'*, *planomerno*, *planomernost'*, nu au fost redaţi cu adevăratul lor sens din limba rusă, nu numai din vina traducătorilor, ci şi din lipsa unor corespondente româneşti pentru aceşti termeni.

În problema traducerii termenilor ştiinţifici, lingviştilor le revine sarcina ca împreună cu specialiştii din economie şi din alte domenii să soluţioneze problemele legate de transpunerea în mod just în limba română a cuvintelor care desemnează noţiunile noi, specifice organizării şi culturii socialiste.

★

Opera lui I. V. Stalin «Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S.», prin importanţa ei călăuzitoare pentru toate ştiinţele sociale, este o contribuţie

[1] Sarcinile lingvisticii sovietice în lumina lucrărilor lui I. V. Stalin şi revista «Voprosî iazîkoznaniia» în «Studii şi cercetări lingvistice», anul III, 1952, p. 113.

BDD-A30809 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:55:57 UTC)

excepţională şi pentru desvoltarea lingvisticii, pentru lichidarea lipsurilor şi rămânerilor în urmă în această disciplină. Ea ne face să vedem că una din principalele cauze ale greşelilor în ştiinţele sociale, deci şi în lingvistică, este insuficienta pregătire teoretică, care furnizează denaturările şi devierile ideologice. Rămânerile în urmă şi devierile — precizează Acad. V. V. Vinogradov în articolul citat — sunt de fapt posibile numai acolo unde munca ideologică este slabă. Lucrarea lui I. V. Stalin « Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S. » cere o sporire a exigenţelor faţă de munca lingviştilor, îndeosebi în domeniul teoretic, aceasta fiind condiţia de bază a rezultatelor practice fecunde.

Importanţa unei solide pregătiri teoretice în domeniul ştiinţelor sociale este subliniată cu deosebită tărie în lucrarea lui I. V. Stalin, care arată pericolul care există în cercetările economice şi în toate ştiinţele sociale de a privi lucrurile superficial, « din punct de vedere formal, din punct de vedere al proceselor care se desfăşoară la suprafaţa fenomenelor » şi de a nu face deosebire « între procesele de desvoltare care se desfăşoară în adânc şi fenomenele de suprafaţă... » [1].

Pericolul cel mai mare în lingvistică îl constituie, pentru cercetători, concepţiile idealiste pe care le susţin reprezentanţii burgheziei din ţările capitaliste şi care, în trecut, au avut şi la noi o puternică influenţă. Combaterea acestor teorii este deci prima sarcină teoretică ce se impune lingviştilor prin însuşirea învăţăturii staliniste.

În acest domeniu, în lingvistica română, munca este abia la început. Ea se manifestă totuşi în cele două reviste ale Institutului de lingvistică din Bucureşti, « Limba română » şi « Studii şi cercetări lingvistice », cât şi în celelalte lucrări ce se elaborează astăzi în cele două Institute de lingvistică ale Academiei R.P.R., şi ea a început să fie simţită şi în cursurile universitare de lingvistică. În ceea ce priveşte însă opera pozitivă de introducere a marxismului în lingvistică, deşi ea este astăzi întreprinsă în lucrări de bază ca Gramatica, Ortografia sau Dicţionarul limbii române contemporane, totuşi, în acest domeniu, există încă lipsuri serioase.

Lipsa cadrelor de lingvişti educaţi în lumina învăţăturii staliniste despre limbă este cea mai serioasă piedică în realizarea operei de introducere a marxismului în lingvistică. Creşterea acestor cadre rămâne prima şi cea mai importantă condiţie pentru aşezarea lingvisticii noastre pe temeiuri ştiinţifice. Deaceea, Institutul de lingvistică din Bucureşti, făcând primii paşi în această direcţie, a inaugurat în acest an un curs de îndrumare pentru colaboratorii Institutului, în care se fac lecţii şi seminarii de introducere în lingvistică şi lingvistică generală, lexicografie, gramatică practică şi istorică etc. Scopul acestei şcoli este ridi-

[1]. I. Stalin, Problemele economice ale socialismului în U.R.S.S., Editura pentru literatură politică, ediţie legată 1952, p. 122.

BDD-A30809 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:55:57 UTC)

carea cât mai grabnică a cât mai numeroase cadre tinere, capabile să îndeplinească vastul program de muncă al Institutului.

Pentru progresul lingvisticii marxiste în ţara noastră este necesară intensificarea activităţii Institutelor de lingvistică şi a catedrelor de lingvistică din universităţi în sensul sporirii numărului şi calităţii comunicărilor ştiinţifice şi a colaborării la revistele de specialitate. Această activitate nu este încă suficient organizată printr'o planificare a desbaterii problemelor pe subiecte anumite, cum se procedează astăzi în Uniunea Sovietică, unde au avut şi au loc largi desbateri publice referitoare la problemele ridicate de tezele staliniste despre limbă, ca: legile interne de desvoltare a limbii, problemele lexicografiei, problema predării limbilor în şcoală etc., desbateri care îşi găsesc un larg răsunet în revistele sovietice de lingvistică.

Popularizarea problemelor de lingvistică prin conferinţe, răspândirea tot mai largă a revistelor « Limba română » şi « Studii şi cercetări lingvistice », îmbunătăţirea conţinutului lor prin consfătuiri cu cititorii, crearea unui număr cât mai mare de colaboratori ai acestor reviste din rândurile profesorilor, învăţătorilor şi studenţilor, strângerea legăturilor Institutelor de lingvistică cu şcoala, întărirea muncii catedrelor de lingvistică, publicarea de cât mai numeroase lucrări de lingvistică călăuzite de învăţătura stalinistă despre limbă şi de măreţul exemplu al lucrărilor lingviştilor sovietici, sunt îndatoririle fireşti pe care lingviştii români le au astăzi în opera de construire a socialismului în ţara noastră, ca militanţi activi ai revoluţiei noastre culturale.

În procesul construirii socialismului, problema cultivării limbii şi a rolului ei ca instrument de desvoltare a culturii noastre se pune cu o acuitate mai mare decât în orice altă epocă.

Lingviştii români, adâncind în mod creator învăţătura stalinistă, găsesc în ea temelia sigură pentru cercetările lor teoretice şi practice, precum şi cel mai preţios sprijin pentru întărirea patriotismului socialist şi a dragostei pentru limba noastră, pentru desvoltarea şi înflorirea culturii noastre.

BDD-A30809 © 1953 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:55:57 UTC)